

**MEMORY, TRAGEDY AND
COMFORT:
THE COMPLEXITY AND
DIALECTIC OF TISHA
B'AV**

ה'אלהים אלה קו"א רמ"אן "הגמולות גמולות" 413
התפילה של יצחק אבינו: המלאך סו:
(מלאך - מלאך, גמולות, גמולות)

קו"א מ"א עולמית
הכמת ויקה"אפיקודי
חיים

אימתי יחזיר הקב"ה את המשכון

"אלה פקודי המשכון משכון העדות"

(שמות לח"א)

פירש"י: המשכון, משכון, שתי פעמים – רמו למקדש שנתמשכון בשני חורבנות, על עונותיהם של ישראל."

אחד הלוואים הצעירים שאל את מורנו: אם חורבן המקדש הוא משכון על עונותיהם של ישראל – מדוע אין הקב"ה מחזיר לישראל את המשכון, אחרי שאנו כל"כ מתפללים ומשתוקקים לחזרתו.

ותשובתו בצד – כי לפי הד"ן, אם העני שממנו לקח המלוה את המשכון, יש לו עוד כר נוסף, באופן שאינו זקוק לאותו כר הממושכון, אין המלוה חייב להחזיר לו את המשכון מדי ערב.

כלומר, כשהעני יכול להסתדר גם בלי הכר, אין חובת החזרה על המלוה.

ובכך התשובה על השאלה, מדוע אין הקב"ה מחזיר לנו את בית המקדש הממושכון אחרי שכבר לקינו מיד ה' כפל כפליים על חטאתינו. כי על אף הגמולות והציפיות של בני ישראל להחזרת בית המקדשנו על מכונו. הרי רוב העם שקוע בחיי הגלות ובחיי הרווחה שהגלות משפיעה עלינו, עד שבסתם לנו ובדמיונו המתעתע אין הצפיה לגאולה בראש מאותיו ורצונותיו. מה שמורם להארבת הגלות.

כדי להסביר את דברינו, נצטט את הקטע האחרון בשל"ה הקדוש, בסוף מסכת סוכה, האומר: "הואיל ואתא ליד דבר זה, ארזעי שלי היה בוער תמיד כשראיתי בני ישראל בונים בתים כמו מבצרי השרים, עושים דירת קבע בערוה"ז ובארץ הטמאה... וזה נראה ח"ו כהיסת הדעת מהגאולה.

הואיל עת גמולות גמולות 413

שלים

קצת נתכונת בין המצרים
פ"א סב"ה גמולות

שנתחמק כ"כ מרש"ת מוחז'ן לו כמח קדושת השבת, ואף שככל ימות השבוע אינו יכול להגיע לדבקות בה', כשי"ק חוזר להיות דבוק לשרש.

היא בן זוגו, שהש"ק היא כמ"ל נישואין ודבקות. חזרו כל השומר שבת כהלכתה, היינו ששב בש"ק להיות דבוק בהש"ת, אפילו עבר ע"ז דבור אנושי

בין המצרים

משמעות האבלות השתוקקות והעניות

ומשוקקות ומצפים מתי יבנה בהש"ת, ע"ד שאמר מרן הק' מקוברין ז"ע, שהגנוצו ביותר הוא כאשר משלימים עם המצב כמות שהיא, וכך האסון הגדול ביותר הוא כאשר יחזיר משלים שאפשר להיות גם כלי בהש"ת. וכמעשה שהיה אצל הרד"ק מאפסא ז"ע שנכנס אליו יהודי הדינה לפניו את כל צרותיו, והיה נראה לו שאינו משתתף כ"כ בצעור. ואמר לו הרד"ק מאפסא, ומה עם זה שלא הקדיננו היום את קרבן המסרה, על זה אינך יוצא כלל. היינו שלו יש דאגה המעיקה עליו יותר מזה. ליהודי אסור להשלים עם חורבן בהש"ת, וגי'פ ביום מבקש יחזיר בתפלה ולירושלים עירך ברחמים חשוב וסעור בלבן משוקה לבנין ירושלים ובהש"ת, ובמיוחד בתפלות המסופים של ג' הגזלים שתומם רצוף השתוקקות עליהם לבנין בהש"ת כפי אבינו מלכנו גלה בכור מלכותו עלינו מהרה וכו' מלך רחמן רחם עלינו וכו' שובה אלינו וכו'. והשתוקקות זאת היא בכתי של קרבנות. וכמ"ל מרן אדמו"ר בני"א ז"ע בכתי כי הגנוצוים לזכר הם יותר גדולים מעצם הדבר. וע"ז הוא ראשית בנין בהש"ת אשר נבנה מנה ההשתוקקות שישאל משתוקקים בגלות לבנין בהש"ת, שע"ז הם משיבים את בנינו כב"א כאשר יחזיר שרשי בתפילת המרידות על העדר אור

א.

חז"ל אמרו שואליו ודורשיו בהלכות המועד, ונכלל בהם שכל ופן מיוחד אצל יהודים צריך ללמוד ולהתעסק מה משמעותו והנצחיות שבו. ועל דרך זה יש להבחין ענין האבלות על חורבן בימי בין המצרים ותשעה באב, שהרי אצל יהודי כל החגים והמועדים עניים נצחו, ומה א"כ תפקיד הימים, ובראי אין זה רק המשמעות הפשוטה של אבלות להתאבל על מה שהיה ואינו, שכן עם ישראל אינו שומר על זכרונות של עבר בעלמא אם לא שהם קשרים להנה ולעתיד. וכבר אמרו ז"ל (פס' סופרים פכ"א) גזרה על המן שישתבח מן הלב שנאמר (תהלים לא) נשכחתי כמה מלב, אבל כאן כתוב אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, כי ירושלים היא דבר חי שאין השכחה שולטת בו, לכן אם אשכחך ירושלים דהיינו שאראה אותך דכבר שאכד ואינו חי"ו תשכח ימיני.

ויש לכאור זאת שהמשמעות של האבלות על בהש"ת היא אי-השלמה עם חורבן ומשוקה לבנינו, שיריאל אינם משיבים לנוע את עם זה בהש"ת"ק חרב, ומפיר הם מעלים את זכרוננו על לנס

ל יצחק אביב קאלין, קרן אורה

ס פ ר

בוצינא דנהורא

לקוטים יקרים. אמרי נועם. אחד קדוש מדבר מן שמיא. דין נליא רויא. בוצינא דנהורא וקדישא. רב רבנן. וחכם הרוים; איש אלקים קדוש ונורא. שמו נודע בכל קצוי ארץ ארי דבי עילאה. רבן של כל בני הגולה סורינו ורבינו

ר ברוך גי. ממעזיבין

נבר הבעשים הקדוש נבנים

פ. 54

נברו הרב ר' יחיאל סיכל כפי' ילך קטן היו משחק את טלמו במחבאים עם ילד אחד. וכתיב ח"ע כרב כני' ונחה במחנה זמן רב בסוכו כהילך מהפשו ולא יוכל למלאו. אך נכחותו טהרה ביותר ילא מהמחנה ולא מלא את הילד בבית והרגיש בלא חפשו מחמלה. ורץ להדר זקינו בכני וקובלנא על הילד בלא רכב לחפשו. אז זלנו עיני כרב קלוה דמטוח. ואמר הקב"ה אומר ג"כ כך אני הכתיר ח"ע במחבאים והין מי מהפס חוסי:

דף ג ע"א גמרא ולא זו בלבד אלא כל שעה שישראל נכנסין לבית הכנסת כו' הקב"ה מנענע בראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים כו'. בא וראה רמיזתם ז"ל. הנה באמת אף בשעת הגלות שכינת כבוד מלכותו יתברך עם ישראל, אלא דאינו דומה התגלות מלכותו בהיות ישראל שרויין על אדמתן ומשכן ה' בתוכן ושמו הגדול והקדוש נקרא עלינו בכל מיני טובה וברכה, אבל בשעת הגלות כבודו יתברך בהסתר, ואוצר הברכה נסתם ולזה אנו מתפללין יהא שמו הגדול מבורך, אבל יש עוד בחינה אחת, התגלות אהבתו יתברך אלינו כאב עם הבנים בתכלית היחוד והאהבה, אשר לזה הגלות הוא למסך מבדיל, כמו שאמרו ז"ל (ברכות לב:) מיום שחרב בית המקדש נפסקה (מחיצה של ברזל) [חומת] בין ישראל לאביהם שבשמים, ומה שנאמר בישראל לרוב אהבתו יתברך עלינו (ישעיה מט, ג') ישראל אשר כך אתפאר, בעת הגלות נאמר (איכה ב, א') השליך משמים ארץ תפארת ישראל. והנה אמרו ז"ל (ברכות ו.) קב"ה מניח תפילין, ונאמר בהם שבח ישראל. ולזה אמרו ז"ל (סנהדרין מ"ו ע"א ע"ש) בשעה שהאדם חוטא שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, כי בעבור חטא האדם הפגם בא לשני דברים אלו, האחד להשליך תפארת ישראל, והשני מיעוט הברכה וההשפעה עליונה אשר בעת הגלות בכלל ולכל אחד בפרט מפני החטא, וה' הטוב רצונו להטיב כמו שנאמר (חילים קמ"ד, ט"ז) פותח את ירך כו' לזאת אומרת בשעת החטא קלני מראשי, כי הפאר אינו בשלימות, קלני מזרועי כי החטא סותם צינורי השפע.

אחז"ל כסאונריים ישראל יחל סנויי רצה ונכרך יולאת צ"ק וסאונרת אסרי לונלך סנוקלסין אורה צביתו כך וונה לו לאב סהגלה את צניו ואוי להם לבנים סגלו ונעל סלחן אציהם (ברכות ג' ע"א). יוצן כי האונת הקציה צ"ה וצ"ס הגדול לא אוכל צטר אציריים ואינו אלא נחת רוח לפניו סאונר ונעטה ראונו וא"כ יתכן כי יותר נחת רוח לפניו כסעושין ראונו צין האונות וסובלים גליות וצזיונות עזורו ונכנסים לצח"כ וצצים אליו צצכי ואנחה ועושים ונעקים כונסותוקקים ונתי נחה לקוצ אל ציתך לעצוד עצודה תונה ונחפנללים סיה"י סנוו. הגדול ונכרך א"כ הרי זה קלוס יותר נחה לפניו ית"ס נונלל סאינו חקר ונחת רוח סלו כלום, ונני הו"א הנופקיד אנחנו, כי צהיות צחומיק על ונכונו אחר עצודת יה"כ ה"י ונוסעושין וצאים יניי סחג סקוכות וצאנו לחזרה צנועס ה' לצקר צחיכלו לריות וליראות ולסאוב רה"ק ולקצב ספע פרנסה על כל סקנה סצחג כידוכין על הנוים, אונס סן אנו עתה צעו"ה צאין ארוחת אז תוויד צכן צטן צנים חסקה, ציה ונקדס אל חרב צכן דרכנו ונחנו לללות, נונלל סהפסק ווגיע רק לנו. חה סאונר צה קול ונה לו לאב סהגלה. את צניו ונה ספסק הגיע לו ונה סלל עצודתו תונה גס עתה ורק אך אוי להם לבנים סגלו ונעל סלחן אציהם צצוח חג סקוכות וק"ל:

צ"ה א"ה א"ה א"ה
צ"ה א"ה א"ה א"ה
צ"ה א"ה א"ה א"ה

3

נמצא בעזרה סבל מקום אין החליכה בנדר הכשר, משום דחילוך בכרי לוחקרב הוא הוא גופא דעובדא של התקבולת. דחילוך פירושו מיעוט המרחק, וקרובה פירושה כלי מרחק. והכי דענין המצוה הוא מצאות הקרובה, והחליכה היא התעסקות בנוף המצוה ולא במכשיריה. ומכיון שנחבאר לעיל דקדושתו של בית הכנסת הוא מפאת היותו מקום של קרבת אלקים (מצב זה של קרבת אלקים מצד עצמו ולא מצד שבו מתקיימת מצוותה של תפילה) הרי שהחליכה לבית הכנסת נהי דכשעה שאנו דנים לענין קיום מצוה תפילה לא הוי אלא הכשר מצוה וכגון החילוך לטול את בנו אבל מכל מקום לענין החליכה למקום של קרבת אלקים החליכה בעצמה הייא מעשה של התקבולת. וזה הוא שחלק המטה"ל דהחילוך לסוכה רחוקה אינו משתכר בהליכתו אף על גב דהחילוך לבית הכנסת רחוק נוסף שכר פסיעות יתירות משום דהחילוך אל בית הכנסת, נמשך אחר השי"ת". והיינו כנ"ל דמכיון דהחליכה לסוכה אינה אלא עצה לקיום המצוה מטילא מכיון דיש לו סוכה יותר קרובה הרי כל הפסיעות היתירות אינם אלא פסיעות של רשות, מה שאין כן בהחילוך לבית הכנסת דעצם החליכה היא מעשה חמשה אחר השי"ת, לא נחמשה צורתה של המשכה זו על ידי זה שהיתה לו עצה למנוע את עצמו מפרחה יתירה.

ג' ויכדי לעמוד על סתלך הדברים יש לנו להקדים דבריו של המטה"ל בספר הנהיגות על חן דמבאר בנפלא דהחילוך אל בית הכנסת הרחוק יקבל שכר פסיעות על המרחק אף על פי שיש לו בית הכנסת קרוב לביתו. וכתב על זה המטה"ל דמי שיש לו שתי סוכות והחילוך לסוכה הרחוקה אינו משתכר בהליכתו להרחוקה. והמברות דבר זה באה בלשוננו של המטה"ל בקיצור נמרץ, מפני שהשי"ת מצוי בבית הכנסת ולכן דוקא בבית הכנסת אמרו כן כי החילוך לבית הכנסת נמשך הוא אחרי השי"ת. ולנו אין הדברים הקצורים מספיקים להבהרת ענין זה. אלא הדברים הללו בנייים הם על יסודה של החבילה בין התוכן של קרבת אלקים כעבודת ה' בכלל והתוכן של קרבת אלקים דעבודה כעבודת התפילה בפרט. כי בעוד אשר המצב של קרבת אלקים דעבודה בכלל, נוצר על ידי קיומם של המצוות, הנה מצוה התפילה מתקיימת על ידי יצירת המצב של קרבת אלקים. והואם אנו דבר זה נכסה הלכות בדיני התפילה כי לכמה דברים כל זמן שלא עקר את רגליו הרי הוא כעומד באמצע התפילה. ולשון הפוסקים כזה דעריין עומד לפני המלך מיקרי. והלא כרי הוא כי לאחר שפסק פומיה מתפילה נגמרה מצותו וכל זאת הרי הוא עומד לפני המלך עדיין, כודאי דלא יצויר כהוא נזנא בשאר מצוות. והיינו כמבאר לעיל דקרבת אלקים דשאר מצוות בקיומן היא גמורה מה שאין כן בתפילה דהויא מצד עצמה מעשה של קרבת אלקים ועל כן צריכים אנו לפעולה מיוחדת כגון עקירת הרגלים לכשל מצב זה של קרבת אלקים הנוצר על ידי מעשה התפילה. וכדברי חכמים נקרא דבר זה כלשון נפטר מרכו.

ד. ומתוך כל האמור כזה אנו באים לקביעת הגדרתה של קדושת בית הכנסת. דאין סוף ענינו של בית הכנסת מקום מיוחד לקיום מצוות תפילה אלא סוף ענינו הוא בזה שהוא מקום מיוחד לעמידה בפני המלך ומציאות מקום של קרבת אלקים. וכאן הגענו לשרשו של החילוק בין החליכה לסוכה ובין החליכה לבית הכנסת. דיעוין רייסב"א סוכה דעולה לרגל נקרא עוסק במצוה ממש ולא עוסק בהכשר מצוה. יעו"ש. וחזונו מזה דאף על גב דנוף המצוה הוא היותו

ו. ומתוך כל האמור כזה אנו באים לקביעת הגדרתה של קדושת בית הכנסת. דאין סוף ענינו של בית הכנסת מקום מיוחד לקיום מצוות תפילה אלא סוף ענינו הוא בזה שהוא מקום מיוחד לעמידה בפני המלך ומציאות מקום של קרבת אלקים. וכאן הגענו לשרשו של החילוק בין החליכה לסוכה ובין החליכה לבית הכנסת. דיעוין רייסב"א סוכה דעולה לרגל נקרא עוסק במצוה ממש ולא עוסק בהכשר מצוה. יעו"ש. וחזונו מזה דאף על גב דנוף המצוה הוא היותו

פרשת משפטים-שקלים

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. וזאת היא בכורות ודף ג' ע"א עמוד א' א"ר ואמר רב יוסין פעם אחת וכי נכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל, ובא אלי ואזן דיל וכו' לטוב וכי אמר לי וכו', שמעתי ב"ק ובת קול וכו' ואמרת אוי לי שהחברת את ביתי ורשפתי את הכלי והגלית את בני וכו', אמר לי וכו', אלא כפל ים וים ג"פ ו' פעמים אמרת כך, ולא עוד אלא רב"ל ורב"ז ורב"ל וכו' וזו שישראל נכנסו לבית כנסיות ולבתי מדרשות ועונין איש"ר ואמן יהא שמיה רבאן מברך הקב"ה כביכול מנענע ראשו ואומר וכו', ע"ש ועיין שם וכתב רדקמן למה לא שמע ר"י ורב"י יוסין בלתי כשהתפלל בחורבה הלא ג"פ ו' פעמים ביים אומר הקב"ה כן? דהנה הרישי הישראל המעונה ביסודיו חושב שרק הוא מצטער, וכאלו כל יסודיו הפרטיים ויסורי הכלל ישראל אינם נוגעים למעלה ח"ו וחס ושלום! אבל הפסוק אומר יפכל צרתם לו גר' ונמרא איתא' בזמן שאדם מצטער שכינה מה אמרת קלני מראשי קלני מודיעי' וכספ"ק ובספ"ים הקדושים! איתא שהרבה יותר מזה שהאדם מצטער, כביכול הוא ית' וברך מצטער ביסורי איש הישראלי! ואפשר שכיון שהוא ית' וברך בלתי בעל גבול שכביכול זה אינו מושג בעולם, לכך גם צעדו ית' וברך מצרות ישראל הוא בלתי גבול ולא בלבד של הצטער בצער גדול כזה לא ית' וברך אפשות לאיש לסבול, רק גם להשיג את צעדו ית' וברך לדעת שמצטער הוא ית' וברך ולשמע את קולו ית' וברך, א"ר! שהחברתי את ביתי והגלית את בני, א"א ואי אפשר בשביל שהוא למעלה מנבולות האדם, ורק כשנכנס ר"י ורב"י יוסין לחורבה מחורבות ירושלים שנתכפל עצמותו יותר, ונחשב יותר כח' ונחמ' הנמצאים ונבול שלו, שמע מקולו של הקב"ה, ורק מעט ממנו שמע כי הוא שמע ב"ק ובת קול מהנמת רק ביונה, ובפסוק איתא שיאנו ישאנו על נוה"ל היינו כשאנו א"ר בביבול על חורבן בהמ"ק ובית המקדש, והוא גם הדבר שהעולם עומד על עומדו ולא נחשב מצעדו וקולו של הקב"ה לא נכנס בו, וזהו אפשר הענין שאיתא במדרש איכה מפני שצעדו הגדול של הקב"ה לא נכנס בו, וזהו אפשר הענין שאיתא במדרש איכה כפתיחתא שאמר המלאך ירכשיע וירבונו של עולם! אי אבבה ואחר לא חכתי, אמר

ג"פ ו' פעמים אמרת כך

היי פון יוסין פון יוסין שביה
 זייט ווען ער האט געזען
 די פארטן פון ירושלים
 ופרשת בשלח

ידי' הולך לפניהם וכי לילך וכו' ובעמוד אשן להאיר להם ללכת וימם וילילה, לא ימיש וכי לפני העם? הנה עד הפסוק הזה, הפסוקים נאמרים בלשון עבר, ויהי בשלח וכו' ויקח משה וכו' ויסעו מסכת וכו'! וכמפורש בזה הלשון הזה נאמר ידי' הולך וכו' כי ידי' הוא וביה דינו, ואיהו דין נעשה בזה, האש שהוא דין היתה לטובתם להאיר להם כהשכה, והנה רש"י פירשנו על יואל המשפטים אשר תשים לפניהם! שיהיה הולך לפניהם לפי ערך צרכי ישראל, שגם האש יהיה הולך לפניהם, הוא וביה דינו יהיה הולך לטובתם, וגם אנו צריכים לשמש בהד"ו הצרות לעבודת ד', וללכת יומם וילילה, שזה כבר קאי על ישראל שהם ילכו יומם וילילה, ולמה"ל הנוכר למעלת הרמז כזה, שלא רק בשעה שטוב לנו בלך בדרך ד' מעלה מעלה רק גם בצר וחושך ח"ו וחס ושלום! לנו כשהאיש שרוי בטובה יקל לו לעבוד בשמחה אהבה והתלהבות, וכשה"ו וחס ושלום! הוא בצר ישמש במצבו זה ויעבור את ד' בשכרה הלק' והשתפכות נפש ר"י ורב"י יוסין כשהתפלל בחורבה אחת מחורבות ירושלים שמע הכ"ק והבת קול' ולמה לא שמע כשהתפלל בחורבה אחרת? אבל לנו רמז הוא מפני שהתפלל בחורבה כנסיות הקב"ה וכו'! רב"י יוסין איך לנו השנה, אבל לנו רמז הוא מפני שהתפלל בחורבה מחורבות ירושלים ונשבר לבן יוחי, לכן שמע וכו' שנים כשהתמסרתם מהמטלים ח"ו וחס ושלום! הן רע ומר מאוד כי עמך ישראל צריכים פרוסה, אבל כן כד רב"ז וכו' לא נכפל הזמן, אין לנו מה לעשות נלמד ונאמר תהלים וכו', ללכת יומם וילילה, וד' המרחם ירחם ויחפור גם את הדין לטובתנו וי' הולך לפניהם! לפי צרכיהם.

שנת תש"ב

נפילה חזרה ונוגע הפנים בשמן ית' וברך! שהחזרה נארנת עלינו, ואפשר זה הרמז שאנו מתפללים לא לנו, כי לשמך תן כבוד! י' כי כשתעשה לנו, אז אפשר תעשה רק בשביל הכלל ישראל, לכן לא לנו ד', כלומר לא לנו לשון רבים בשביל הרבים לבד, רק לשמך תן כבוד, ואז בשביל שמך גם למען היחיד תעשה שלא יהא פנס בשמך, וזוהו כמו שאנו מתחננים ומבקשים מדי' שגם על הפרט יחוס ואת כל איש ישראל ייעל ויושיע, כן גם צריך כל איש פרטי מאתנו לשוב בחשובה, ולא לסמוך עצמו על הכלל לומר שהכלל ישראל טובים ושבים אל ד', וחזק מזה, הלא לכל אחד ישנם חסדונות לעצמו ומדות נפגמות לעצמו שצריך לתקן, ולא רק משום תיקון הפנים, רק אהא בעי"ח ובעי"ן יוסי' שיע' גו פ"ב ופרק ב' שאין צדיק דומה לחפזו ואין ברי' וזוהו לחברתה! י' וכשאיש ישראלי עובד ד' מתגלה מבי"א ומכל אחד אור וקדושה, מה שאין מתגלה מחבר, ואפילו ענה בשעת הצרה והרשת ישראל יכול להיות שיתגלה מזה מה שלא היה! מה שעת הרוחה, וכמו שכבר אמרנו עדי"ג ועל הנמרא ברכות ב"י ורב"י יוסין שמע ב"ק ובת קול בחורבה, ו"למה לא שמע עד עתה, דהא אלי' וזוהו אמר לו שבכ"י ושככל יוסן כשישראל נכנסין וכו' ואמרנו שאפשר מפני שיהיה בחורבה מחורבות ירושלים והיה"ו לכן בשכר בקרבו יותר, שמע יותר הכ"ק והבת קול, לכן הגם שאח"כ ושאתר כן מרב הניב"א אל הרבים מ"ס ומכל מקום מחזיק שובה ישראלי בלשון יחיד שגם היחיד ישוב אל ד' כ"א וכל אחד מפני פרטיות עצמותו, וכן גם תשובת ד' ארפא משוכתם לשון רבים ומסיים כי שפ אפי ממנו גם את היחיד אציל ואישיע.

באוריה כתיב לכן בגללם לזן שזה האדם . וקצת הוא כולל המקרה לא מלט פסק זה המבואר על אוריה כי אם נבואה על מיכה במדבר ויש לומר וסמך הוא ולא נספר ירמיה (ה) אלא ירמיה על פרטתה ומקצת אהרן והכהנים נספרו עליהם שיהי חזיר שרעטת ולארו להם אהרן ואז מסבירין שבה מיכה דבר שרעטת ולא נהר גם אוריה וגו' הקצת שדבר אוריה כמו מיכה ומה שרעטת דבר מיכה הוא קצת זה והוא כמו שדבר אוריה אבל קצת מן פרטת דבר נספר דהיינו שד יטב ואקיס והקצת נרעטת הוא לשלם הנא לתא הוא בשלם (6) קדש נאלה וי' דמהה שאול אמר בפסח אזי (מספר דף סג) נחל דקאר מדרים "מהם שיהו) דמתיב שד יטב ואקיס והקצת נרעטת וילם על מקטעתה ועל אלישע סגרה האם מדיק המעטת ונמתיק המעטת הוא קצת מתעטת ואלקיס מה להגן הדס המאף אף קצת הדים המהס' ואלף ע"כ הוא נבואה למסור לבא סגרי עבר בית ראשון וביה עמי גלה היה האדם האחרים ויחל כלל והגם יכע לרלית מתיב חלק :

(ה) (מקום זה ספד)

המחזה הבית
(6) חסי ר"ב חלית
אזי בשלם המ קדש
גללה וזי קארט סג
ספדן וזי קארט סג
הואלם ולם :

כאש ולא נבכה אמר לזן לכך אני *מצחק ומה *לעוברי רצונ נך לעושי רצונ על אורח כמה וכמה שוב פעם אורח היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם כיון שהגיעו להר הבית ראו שעל שיצא מביה קרש הקדשים והתחילו הן ובין ורע *מצחק אמרו לו מפני מה אורה מצחק אצל להם הקרב יוסת ועכשיו שעלים הלכו בו ולא נבכה אמר להן לכן אני מצחק דכתיב *ואעידה לי עדים נאצנים אח אודיה הבתן ואת זכריה בן ירכיהו ובי מה ענין אוריה אצל זכריה אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני אלא תלה הכתיב נבואתו של זכריה במקדש שני אלא אוריה באוריה כתיב *לכן בגללכם נבואתו של אוריה תרש [ונר] בזכריה כתיב *עוד ישבו אקיס וקצות ברחובות ירושלם עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מחירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת בלשון הזה אמר לו עקיבא ניהמנעו עקיבא ניהמנעו * :

(כפי כפי' הו'
ויסר ספד)

הדרן עלך אלו הן הלוקין ומליקא לה מסכת מכות

נפורי . העולם הוא שחין נהם כעונט ככל כלום ולריתין לטול שחרן כאן כגון אחאב שהיה עשיר מאד דקאמר ליש בן הדד כספר וזהבך לי הוא (מלניס א' ב) : ללויקי נפורי ספוס' צ"ב : שאין להם כעוה' כלום כגון רבי חנינא בן רוסא שרי לו בפק מרובין ממרב שבה לערב שבת *העניה כד) : לכן נאמר בכל מאריך . מן החכיב טליך . ויפי מקבל טליו טול מלכות שמים . קורא קריאה שמת : מפסית ירך י"י מפסית . מיוך היה לו למה ולא מדי כשר ודס : מן פלופים . מקס שיטלין לרלות מסס הר הכיה ומסס והלאה אין יטלין לרלות : ופרוזס . שיטל לרלית מסס פרט אס מקוס נמוך הוא : וכשאלן גדר . מפסיק ציט להר הכיה : וכוסן שפסינס שורס . שנית המקדש קיס : הנפנס ביהוסיס לאיפנס מורח

דרכו
: / 10

בן רוסא לאראב בן עמרי העולם הזה ולרבי חנינא בן רוסא העולם הבא : ואהבת את י"י אלהיך : *תניא ר' אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל נפשך לא אלא אם יש לך אדם שנופו חביב עליו ממנו לכן נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שמונו חביב עליו מנופו לכן נאמר בכל מאריך *רבי עקיבא אומר בכל נפשך *אפילו נוטל את נפשך תנו רבנן פעם ארע גורה מלכות רשעה שלא יעסקו ישראל בתורה בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה אמר ליה עקיבא אי אהר מחירא מפני מלכות אמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לשועל שהיה מהלך על גב תגרי וראה דגים שהיו מתקבצים במקום למקום אמר להם מפני מה אתם בורחים אמרו לו מפני רשות שמביאין עלינו בני אדם אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם אמרו לו אתה היא שאמרים עליך פקח שבריות לא פקח אתה אלא מפש אתה ומה במקום חיותנו או מחיראין במקום מיתתנו על אתה כמה וכמה אף אננו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה *כי הוא חזיק ואורך ימים כך אמר או הולכים ומבטלים מצנה עאכז אמרו לא היו ימים מעטים עד שתפסונו לר"ע ותבשונו בבית האמורים ותפסו לפפוס בן יהודה ותבשונו אצלו אמר לו פפוס מי הביאך לכאן אמר ליה אשריך רבי עקיבא שנחממת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנחמם על דברים בטלים בשעה שהוציא את ר' עקיבא לדרינה זמן קיש היה והיו סורקים את בשור במסרקות של ברזל והיה מקבל עליו עול מלכות שמים אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נשמתך אמרתי מתי יבא לידי ואקיימו ועכשיו שבא לידי לא אקיימו היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד יצתה ביק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו *תורה זו שברה *ממתיב ירך י"י ממתיב ונו' אמר להם חלקם בריום יצתה בח קול ואמרה אשריך ר"ע *שאתה מוזמן לחיי העוה"ב : ללא יקל אדם את ראשו כנגד שער המורה שהוא מכון כנגד ביה קדשי הקדשים וכי : אמר רב יהודה אמר רב לא אמרו אלא מן הצופים ולפנים וברואה איתמר נמי א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא הכי אמר רבי יוחנן לא אמרו אלא מן הצפן ודרום ובגליל לא יפנה אלא מורה ומערב ורבי יוסי מחיר שהיה ר' יוסי אמר לא אמרו אלא ברואה ובמקום שאין שם גדר ובזמן שהשכינה שרה וחבמים אסרים חבמים היינו ח"ק איכא בנייהו צדדן תניא איתך הנפנה ביהודה לא יפנה מורה ומערב אלא צפון ודרום ובגליל צפון ודרום אמר מורה ומערב מדר ורבי יוסי מחיר שהיה רבי יוסי אמר לא אמרו אלא ברואה רבי יהודה אמר בזמן שביה המקדש קיים אמר בזמן

מכחוס ככ.
מספרין פד.
יומא פג.

(כ) (מקום זה ספד)
ספדן וזי קארט סג
הואלם ולם :

(כ) (מקום זה ספד)
ספדן וזי קארט סג
הואלם ולם :

6

ואחד בא חצון אל בת מביר אבי גלעד יב^א
 וחלד לו את שגוב וכתיב °מני מביר ירדו יב^ב
 מחקקים וכתיב °הורה מחקקי מתניחין יב^ג
 רלאו כרבי יהושע רחניא רבי יהושע אומר יב^ד
 נשא אדם אשה בילדותו ישא אשה בוקנתו
 היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בוקנתו
 שנא °בבקר זרע את ורעך ולערב אל חנה יב^ה
 ידך כי אינך ידע אי זה יבשר הוה או זה ואם
 שנידם כאחד מונים ריע אוטר למד תורה
 בילדותו ילמד תורה בוקנתו היו לו
 תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בוקנתו
 שנא °בבקר זרע את ורעך וגו' אמרו שנים
 עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי
 עקיבא מלבד עד אגסיפוס וכולן מתו בפרק
 אחד מפני שלא נהנו כבוד זה לזה והיה
 העולם שמם עד שבא ריע אצל רבותינו
 שבדרום ושנאה לדם ר"ם ור' יהודה ר' יוסי
 ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמעון והם הם
 העמידו תורה אחת שעה תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת אמר רב חמא
 בר אבא ואיחימא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיתה רעה מאי היא א"ר נחמן
 אסברה א"ר מתנא הלכה כרבי יהושע אמר רבי תנחום א"ר תנאילאי יבל אדם
 שאין לו אשה שריו בלא שבחה בלא ברכה בלא סיכה בלא שמחה דכתיב

ויבשר יב^ו חיה זרע יהא הגון וירח
 שמים ומחקקים : פנחס פד אגסיפוס
 [בין העיירות הללו היו טולס] : שפס
 היליטשכחמה תורה : ביעף : אשה : פלס
 אין פורסי ני : אשה דכתיב (בראשית
 ג) טור כגדו מיד הטיה גדה ממני
 שלריך לעסיק בלרבי בישו וחלמתי
 חנה חשכח : וזעם כי פלס אסלך : כמן
 שיש לך אהל ואין אהל אלא אשה
 שגאמר שוב לכס להאליכס : ואין
 פוקדם : כחשמיש בעה שגכה : כי
 פלס אסלך : שלימה בעה שמיס :
 כשפס שיואל לדרך : משום שמחיה
 לו כחיה שפה יזח : פזוקפך :
 חותף : כיג לא נלרפס אלף פפוך
 לווספס : [לע"ז] דאמר רבנן (סטטמ
 דף יח) חייב אדם לפהוש מחשבו וט'
 ואש"ה כיוולא לדרך יפקונה : שגס
 אסרנילה לרואח כיוס אסברה כל הוס
 ואס רנילה לרואח כנילה אסברה כל
 הנילה : וסיפ : רחייב לשקדה כי
 חול לדרך הרשות אכל לדרך מלטה
 לא משום דטריד כמטה אי נמי
 מיטריד כחשמיש יתקל ממטה : יוסד
 פנופו : דזולחא דחיתחא קסה

וכשטעטח (דף יח וס) מוכיח דמטך
 לטסה מהלויחא מהורחם אח בני
 ישראל וגו' ועד דמטקי לה כיוולא לדבר
 הרשות וליכ אפילו לחון דאמר (דס
 דף טו) ווכחוח דרבנן אס כן כמך
 לווספה נמי דרבנן מכל מקום למה
 יהא מוכר כיוולא לדבר הרשות :
סמוך לפירקן . אכניו נמי קאי
 כדאמרי' בהגשרפין (סאהד'
 דף טו : וס) ואע"ז דקטן לא הקיט ליה
 רבנן נשואין כדאמרינן לקמן (ג) בפרק
 אלמנה (דף סח) מ"ח להכי הקיט ליה
 נשואין דלא יהיא כעילתו כעילתו וטח' :
ורגושא אח כח אחוה . פירש
 רשכ"ס דה"ה כח אחו
 אכל אחוה נקט לפי שמדלחו בדברים
 ושכיח שטסח כהה ור"ח אומר דווקא
 נקט כח אחוה לפי שהיא כח חולו
 כדאמרי' רוב בניס דומין לחמי האסי' :
 חלוב

קב למי פ"ז סבסס
 גיטרי כילס ס"ה
 [ועי' ספס סס' לקן]
 ה' רס כח ווסטח
 סבסרן ט' רס ססן]
 [ר"ז פ' סס' סס' לקן]
 [סס' סס' לקן א']
 [ר"ס סס' לקן]
 חוספות ישנים
 חייב אדם לשקד הש

מדרש חיי שרה פ"א ס"ג רבה

ג. וקהלת יא. ה) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח
 ידך רבי אליעזר ורבי יהושע רבי אליעזר אמר אם זרעת
 בכביר זרע באפיל שאין אתה יודע (שם ש.ס. שם) 'איתיהו
 יבשרי אם של אפיל אם של בכיר (שם ש.ס. שם) 'ואם
 שניהם באחד טובים רבי יהושע אמר אם בא עני אצלך
 בשחרית תן לו בערבית תן לו שאין אתה יודע איזה מהן
 הקדוש פרוק הוא כותב עליך 'הזה או זה ואם שניהם
 באחד טובים רבי ישמעאל ורבי עקיבא רבי ישמעאל
 אומר אם למדת תורה כנערותך למד תורה בזקנותך שאין
 את יודע איזה מהן מתקנים לך 'הזה או זה ואם שניהם
 באחד טובים ר' עקיבא אומר אם היו לך תלמידים
 כנערותך עשה לך תלמידים כזקנותך שאין אתה יודע
 איזה מהם מתקנים לך 'זה או זה ואם שניהם באחד
 טובים שנים עשר אלף תלמידים היו לר' עקיבא מעכו
 ועד אנטפרים וכלם בפרק אחד מתו למה שהיתה עיניהם
 צרה אלו באלו ובסוף העמיד שכעה רבי מאיר ורבי
 יהודה רבי יוסי ור' שמעון ורבי אלעזר בן שמעון ורבי
 יוחנן הסנדלר ור' אליעזר בן יעקב ואית דאמרי ר' יהודה
 ור' נחמיה ורבי מאיר רבי יוסי ור' שמעון בן יוחאי ור'
 חנינא בן חכינאי ורבי יוחנן הסנדלר אמר להם בני
 הראשונים לא מתו אלא שהיתה עיניהם צרה אלו לאלו
 תנו דעתכם שלא תעשו כמעשיהם עמדו ומלאו כל ארץ
 ישראל תורה ר' הוסתאי בשם רבי שמואל בר נחמן אם
 היו לך בנים כנערותך קח לך אשה כזקנותך והעמד בנים

ה' זיוק האו יצא"ן | טסמא זיבה
פ"ו סמי י"ק ה"ו

טסמא זיבה
"זיון האסמיה" זמ"ה ק"ט

וזוה שאמר הכתוב כאן, ואף גם זאת — גם אחרי כעסו עליהם כל כך ואחרי התוכחה כולה — עם כל זאת, לא כל כך מאסתים ולא כל כך געלתים עד לכלותם, עד עולם, כי אם לזמן, ולכן בעבור הזמן אשוב לרחמם ולחוננם. ועל פי זה אפשר לפרש מה שהמקונן במגילת איכה סיים המגילה בפסוק כי אם מאוס מאסתנו קצפת עלינו עד מאוד, ולכאורה סיום המגילה בלשון זה אינו מן הדין, כי מפורש קי"ל שאין מסיימין בחוכחה (מגילה ל"א ב'), והפסוק אומר אל תעמד בדבר רע (קהלת, ח' ג') (ולכן המנהג לחזור ולסיים עם הפסוק הקודם לזה, השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם. אבל זה לא יציל את הפלא על מחבר המגילה איך סיים בלשון זה). אך לפי שבארנו, אין לשון זה ענין רע, כי אם רמו נחמה, כי רוצה לומר, כי אף אם מאוס מאסתנו, אינו מפני שנמאסים אנו בהחלט בעיניך, כי אם מפני שקצפת עלינו עד מאוד. אבל הן קצף לא לעולם יעמוד, וכאשר יעבור תשוב לרחמנו ולחוננו, וכמו שכתוב כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף (ישעיה, נ"ז ט"ז) וכמו שדרשו על הפסוק בתהלים (צ"ה י"א) אשה נשבעתי באפי — באפי נשבעתי וחזורני בי (מגילה י' א'), וכן כתוב לא החזיק לעד אפו ישוב ירחמנו (מיכה ז' י"ט).

וזה ב"י מד"א בספר אוהב ישראל דשבת חזון היא השבת הגדולה ביותר מכל שבתות השנה. שלכא"י יש להבין מה טעם היא נקראת שבת חזון ע"ש חזון ישעיהו, דאם כפשוטו שכל הנבואה היא תוכחת פורענות לישראל למה נקראת השבת ע"ש חזון זה, אלא דכלשון חזון מרומז גם על נבואה של בשורה, וענין חזון ישעיהו הוא שבו נתגלה גודל אהבת ה' לישראל בכל המצבים, כמו שנאמר בה, בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי, ורע מרעים בנים משחיתים עזבו את ה', ללמד שאפילו כאשר פשעו בי והם בנים משחיתים הריהם ג"כ בנים, ואפילו אם עזבו את ה' הם ג"כ בנים, וכמו שמה יליף רבי מאיר שבין כך ובין כך קרויים בנים (קידושין לו.), והאב אפילו בשעה שמעניש את בנו לבו נקרע בקרבו מגודל אהבתו אליו, וכך אצל הקב"ה ישראל נקראים תמיד בנים בכל מצב שהם.

י' מאדון זין פ"ח זוראן, טסמא זיבה
ענין ח
תנס.

י' יבואן איצט"פ, אלוין זיבה
(ב' ה' אלוין)

איכה ל"א

מעשה אירע במקומכם שגולד נן יום ראשון ז' ימים לחודש אב, והיה יום שמיני ללידתו יום תשעה באב שהוא יום ז'ום. ואצו משעת לידתו אמר שלא ימול אוחו עד מחרת הז'ום, שהוא יום חשיעי ללידתו, כדי שיוכל לשמות ולשמת בעבודת המילה. ואחם אמרתם לו כי אפשר לחקן הסעודה מן המנחה ולמעלה ולאכול אוחה בלינה. ולא שמע אליכם, ונימול הילד ביום חשיעי ללידה, ולעזה עליו כל המדינה. ויש אומרים כי המילה נעשית באיסור, שכפר במורה, וחייב לקבל חרם ונידוי. ואחם חיפשת בספרים אם יש עליו עונש, ולא מצאתם אלא מה שכתבו שמי שלא מל ביום שמיני בכל יום עובר בעשה, ולא מצאתם שהעונר בעשה הוא נידון באלו הדינין. אלו הן חורף דבריך.

ועתה מה אשיב אחר שנעשה מעשה באיסור, אבל כדי שלא יורגלו לעשות כן אכחוב מה שנראה לי בזה.

תחילה יש לך לדעת, כי מי שאינו בקי בדינין מפני מיעוט הרגל התלמוד ומפני היעדר הספרים יש לו ללכת אחר המנהג, כמו שאמרו בירושלמי בפרק ה' ממסכת מעשר שני וביבמות פרק אלמנה לכהן גדול ובפרק ו' ממסכת פאה', אם הלכה היא רופפת בדרך ראה איך הציבור נוהג ונהוג כמוסם. ומעולם לא נשמע שמתעבב המילה ליום חשיעי מפני קעודת המילה שלא חיעשה ביום ז'ום, ואדברה ונהגין כשהמילה היא באותו יום מכנין שם הילד מנחם, כמו שאם חתיה המילה ביום פורים מכניס אוחו מרכי'.

ישנה נדד העיר רבתי עם רצונו לומר אף שהיו רבתי עם ונקצו שם רבים מעם נכר. מ"ת עמד טעמו בו וריתו לא נמר מפני מה הוא ישנה נדד. ויהיה התשובה על זה. היתה כאלמנה ולא אלמנה ממש כי דעתו לחזור ועדיין חביבותיה לנכר כנ"ל וק"ל. ומה שאמר המקין כאלמנה ולא אמר כגרושה דהא הנעל הוא כ' זכאות חי וקיים לעולם. וראה היות הטעם הוא עפ"י מ"ש הווכר שהאשה אשר מת בעלה רוחיה שניק בקרבה והוא מסתתר בקרבה ולכן נקראת אלמנה מלשון פלוני אלמוני שהוא מלשון העלמה ומכוסה והכתרה כי עוהנו הוח בעלה נעלם בקרבה. וכן אנונו בגלות המר הזה. אף שהשכינה אינונו בגלונו כמו שכתבתי מקדם אשר עין בעין ראו כל אשר את כבוד ה'. מ"ח מהתקף שכינתו בינונו ולא זזה מאתנו ו"ש המקין איכה ישנה נדד בלי השגחה שכינה הלל העיר רבתי עם י"הן אל כדור לא ימאס. ועל זה באה המענה היתה כאלמנה רצונו שהשכינה היא בהעלמה וכסתה

ג. כ. כ.

שדיוק זאת אשיב אל לני על כן אוחיל כי בזה' אתנחם שיום נקס בלבו ואוחיל יום יום ליטענה וק"ל : (כב) הסרי ה' כי לא תמנו וכי'. ו"ל כוונת המקין דכנה האו"ה אומרים כי אסף ה' חסדו ושלומו מאתנו לכיות שהניח אותנו זה זמן רב בגלות המר הזה. אבל באמת חסדו לא חש מאתני והמופת הוא ביותנו בין האומות ע"ג וככל דור ודור עומדים עלינו לבלותינו והקב"ה מצילנו מידם ולא עלתה להם ולולי חסדו כ' עלונו כבר גוענו כילנו אדנו ו"ש המקין חסדו כ' עידנו חוסף עלינו וכראיה כי לא תמנו שלא יוכלו לבלותנו וזהו כי לא כלו רחמינו ועדיין חסדו עלינו וק"ל :

יום אומץ

חמשה **אותם** האלמים לעיול-כל היום בע"כ במגעלים ומטרים שאמר הדבר אחר חמשה בודאי אחר שאינם מתאבלין כראוי לא זכו לנחמה ע"ד שיצו אלה משש וגו' כי אין שום היתר אפי' אחר ערביית עד הלילה ולדעתו מנהג עמות האה נשתרשב מישיבה לארץ שאין בו חיוב אחר חליות אכן העיטיים לכל מעגית צבור אין שום היתר עד הלילה :

התעו **וגם** המיול בעגמו אפי' יחף הוא איסור גדול בע"כ וכ"ש אותם האומרים שבדואי אין וזכין לנחמה רק ישב בדד וידום או יתעסק בקיטוח ובדברי' הרעים שבירמיה ולא יסוד האבל תלבו ומי שיושב כל היום ע"ג קרקע לשריפת בית אלקינו יזכה לנחמה וישש אלה משש וכן נהגתי כמה שנים ע"כ מי שיראה אלקים נגע בלבבו לא יפסיק מלקונן בימים האלה על מרבין בית אלהיו ותפארתו וגלות השכינה נפלה עטרת ראשיתו והיינו לבושה ולכלימה ללגע ולקלם בין האומות והא רחיה אם אנחנו עוד היום האלמים ברמזות קריה של נכרים קוראי' אוחנו כלבים ושאר נבילות וזורקים אוחנו בסיט ובאבנים אגמלת הק"כה עזר לנו ומשגית עלינו בכל יום ובכל עת ובכל שעה א"ל לנו שיטלי' לעזר ומפניהם בגלות המר זה כי קיימ' עלינו תמיד ה' הפיר עלת עמים כי הצעית אוחנו לא יסך ולא ישחיתך ובספר דרך חיים כתב איתי משגית עלינו אם אוחנו עושים רטנו של תקום אבל אם אוחנו האלמים בגרירות לבנו משני מה ישגית עלינו אודרה ואודרה הוא ישלח עלינו גזירות רעות ע"כ ראוי לבער המנהג הרע מקרבנו אותם הנערי' ומשחיתים שזורקים ומכין אחד לתבירו ומשחית' בע"כ כאלו הוא י"ט בנ"ה שלנו בשעת הקינו' ומוטל להציע על זה חמתי ופרנסי הדור לגדור ולקטום וללקוח לאוחס פושעים בנושם ולא יהיה נשיאת פנים בדבר זה ידוע כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה וכו' :

נהפך תשעה-באב בקאמניץ ליום צהיק ומעשה שובבות". יש לשער, שהיתה בזה השפעת השבתאים. תנועת שבתי צבי חדרה לפולין ואוקראינה, ואלה שנטו אחריה, בגלוי או בסתר. נהפך להם תשעה-באב ליום-טוב, ועל זה קובל ר' גדליה מסמיאטיטש, בספרו "שאלו שלום ירושלים" (נכתב בשנת ת"ס 1699): "שבעוונותינו הרבים נתרשלו ידיהם של הרבה אנשים חשובים, ואפילו חסידים ואנשי מעשה, — שאינם מקוננים על גלות השכינה". (רשומות כרך ב', עמ' 492—93).

11 פ 11 210 15 17
 0 2 1 2 1 2 1 2 1 2 0
 3 2 1
 (2 1 2 1 2 1 2 1 2 1 2 0)

הרב י"ל הכהן מיימון מספר: דבר אחד הפליא אותי, כי דווקא בשעה שכל הקהל היו קוראים את הקינות מתוך יגון ואבל היו הילדים, ואתם גם רבים מבחורי בית-המדרש, ולפעמים גם אברכים מן החסידים, עוסקים במעשי קונדס: מאספים קוצים וברקנים וזורקים אותם בפניהם של קהל הנאספים בבית הכנסת, פעם בפניו של פלוני ופעם בזקנו של אלמוני. אודה ולא אבוש: בהיותי בן שש-שבע השתתפתי גם אני במשחק זה, וכשהייתי בן תשע תמהתי, שאף אחד מן הקהל המתאבל, בהם רבנים חשובים ותלמידי חכמים ואנשי מעשה, אינם מוחים כלל על כך, ומניתים לנערים לעשות כרצונם. כששאלתי על כך את אבא, ענה לי, שאין זה כלל מנהג פרוע, והמנהג כבר פשט בתפוצות ישראל, וכן נהוג באוקראינה, פודוליה ובסראביה, וכששאל אבי על זה את רבו, המלבי"ם, הסביר לו שזהו דבר שבמציאות. נאמר: כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה — "זוכה ויראה" ולא "זוכה ויראה", כי כל המתאבל על ירושלים הרי בעצם האבל ובתוך תוכו של היגון הוא זוכה ורואה תיכף בשמחתה, כי האבל בעצמו מכניס תקווה בלבבות, כי ארצנו עוד תשוב לתחייה, ולכן אנו מניחים לילדים ולנערים שלנו להשתולל בעת הקינות, שיבינו כי גם בעת האבל יש לקיות לשמחה. ("קינת אבל", "הצופה", ט' באב, תשי"ג).

סימן קנה

כשר וישר כל כך או שיאל שברו כהפסדו אך יען הביאו
המ"ח אין לבטלו ע"ש, אי"כ בע"כ עכ"פ יש לבטל המנהג
ונכל וכל

ולי ההדיוט יש פני"ה הנראין להמליח טעם גם על המנהג
הזה יען כל מנהגי ישראל תורה היא ואפי' מנהג גרוע
נובע ממקור טובור ואפי' מנהג שיש בקבלה ציד נשי ישראל
הזקנות אין לסתור, עשו"ת רש"י"א סי' ע"ג, וצו"ת ח"ם
א"ח סי' נ"א שאין לפשוט יד צמנהגי ישראל כי אותן
שחושבין שהם מנהגי צורות הם בצרות חלוצים ממקור מים
חיים עש"ב, ע"כ אחרתאין וערבאין אנו ליישב אפי' מנהג
גרוע כמ"ל, וי"ל עפ"מ"ש צייטע פנים (והוב' בסי' שיה השדה
פי' דצרים אות קצ"ד) כי כל המנהג לריכין לפשות בשמחה
ואפי' לקונן על גלות השכינה נריך להיות בשמחה על שזוכה
להרגיש לער השכינה כציוכול, וזה מפרש הפסוק קומי רוני
בלילה לראש השמורת שפכי כמים לבך נוכח פני ד', והא"ך
אפשר לרנן אס נשפך לבו כמים, רק שפ"י שידע שהוא נכה
פני ד', בזה יש לו לשמוח ע"ש.

ועפ"י"ד ו"ל כי בשנים קדמוניות שחי בני עלי וכשהי
יושבים בע"כ על הארץ וקורין הקינות הי' צרכים
ומצטערים הרבה על גלות השכינה ועל חורבן הבית כמעט
עד כלות הנפש כמ"ש על ר' יהודי הלוי ז"ל, (וכו"כ ראיתי
בשם לדיק אחד זי"ע אמה דליתא במדרש הוצא צמג"א סי'
חל"ד סי"א לפי שישראל הי' ישנים כל הלילה קודם מ"ת
והנריך הקצ"ה להעיר אותם לכן אנו לריכים לתקן זה במה
שנעורים כל הלילה בשכונות, והכל תמכו ע"ז איך שעב
ישראל הדור דעה אשר נעשה ונשמע אמרו כאחד יכה ישנים
כי"כ צעה קבלת החורה עד שיצטרכו להעיר אותם, וע"ז
אמר כי ישראל צעה שומעם מקבלת החי הי' לבם צוער
בקרבם מגודל השחוקקות ובליל שצונות הי' אלסם עד כלות
הנפש והכריתו לישן כי באם הי' נעורים ל"ה יכולת צידם
להחזיק נפשם עד זמן קבלת החי מחמת גודל השחוקקות
ע"כ) אבל באמת נריך להיות בשמחה אפילו בשעה שמקונן
על שזוכה להרגיש לער השכינה כציוכול כמ"ל, לכך הנהיגו
לזרוק קולים וכיו"כ שפ"י יכה מחשוררים קלח שלא לבא
לידי עכבות צעה אמירת הקינות ולפיכך אין לבטל זריקת
הקולים שנהגו החינוקות כי לא לחנם נהגו כן בשנים
קדמוניות.

נתתי אל לצי ללמד זכות אמה שיש לתמוה בק"ק כשיושבים
על הארץ בע"כ וקורין הקינות המנהג שהחינוקות עושין
רעש ע"י שזורקין זל"ז קולים, וראיתי מנהג זה גם בגדולים
ואין פולח פה, ואפשר הוא ג"כ חילול צהכ"ג, ובאמת אין
זה חדשות מקרוב צאו ממאה האחרון עיין בא"ר סי' תקנ"ט
אות עו"כ ד"ה אסור לספר וכו' וכ"ש שרע עלי המעשה צמה
שמקלח נהגין קלות חורקין זל"ז צבהכ"ג, ועי' בקיצור שלי"ה
שכי ורע עלי המעשה הנעשה בישובים וכפרים בע"כ צבהכ"ג
החולפות והקלות ראש וכל המרצה לפשות חולפות הר"ז
משונה חורקין זל"ז ואין אחד מוחזק צדס וכו' ע"ש, הרי
שקורין חגר על הדבר ומ"ת ל"ה מי שמוחה צדצר כחי
(ועשו"ת אהל הצרכים [בירבע] צפחה אהל כדרוש לשנת
נחמו שהחטעם ג"כ על האי מנהגא ודבריו נוקבין ויורדין
עד חללו של לב עש"כ ולא ראה דברי הא"ר ושל"ה ז"ל מדלח
הצירים ולא רח על דצריהם כלל.)

ואין להביא ראי' מהכחא המן צפורים צבהכ"ג שהוצא
צד"מ צסי' חר"ן מאצודרהם שנהגו צלרפת וצפרוצינילי
נוהגין מנהג זה, ונראה דרק צאילו מקומות הי' נוהגין כן
אז, וכה ראי' שגם כצ"י אפי"ג שהביא מנהג זה ביחה יוסף
אבל בשלחנו הטובור לא הביאו, ונראה דצספרד שנוהגין
כדבריו אין מנהג הזה, והרמ"ח שהביא שמה נשחצב המנהג
מבואר מלשונו דרק אשחצביני אשחצביני ונהי דאין להלעיג
עליו ולא לבטלו, והלום ראיתי אחרי רואי צמחוק"כ א"ח
צקו"ה שם שכי ג"כ שאין לתמוה אמה דכל הפנות ישראל
עושים רעש ופרסום גדול ומכים להמן וכיוצא וחצקע הארץ
לקולם וכו' ומציא בשם כף ונקי כ"י לח"ה טעמח טעים
יען שראו ח"ל חורך הגלות המר הזה וחיישו שמה יקום
מלך מאוי"ה וירא לצזור כצורת המן לכן הנהיגו זה הפירסום
ושמחה צהפלגה צרחות וצשוקים למען ישמעו קול רעש
גדול וישאלו מה ראו על ככה ומה הגיע עליהם ויודיעום
ענין המן ויקחו מוסר, וזהו כונת הראצ"ע אשר ער צשיר
שיסד, שומע דצר צן המדתא, חפול עליהם אימחה, זח"ד,
ועי' צלבוש סי' חר"ל וצסי' חמדת חר"ה הל' מגילת וש"ת פרי
השדה ח"ג סי' מ"צ יעש"כ וציוצבר יוסף סי' נ"ו אות ה',
אבל בע"כ שהי"צים לקונן על גלות השכינה וחורבן הבית
מביכח חיתי ומה ראו על ככה ולשמחה מה זו עושה.

ובשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' רפ"ז שכתב שם דמהר"ל
ל"ה קום לי צגוי אס המנהג הזה להכות המן

227111

ה' תש"ג (1943) (מס' 103/א)

אורח חיים הלכות תשעה באב סי' תקנ"ט

קדוש יואם חל' במיש אין אומרים ויהי גועם. הנה ולא למנח כנעניה ולא ויחן לך (כל נו) ומסרין הסוכה מלמני הארון על שם נגס אמרתו (מנהגים): ג ולייל תשעה באב ויכווישוכים בבית הכנסת לארץ עך תפלת הבגונה (ועשבו נהנו ליסב על סספיהם מיד אחר שילאו מנהיג שחריח ומאליין עם הקיטוט עך מעם קודם חלוח

קרא עלי מועד למסנור צמורי. פינסחי דהני' אמרו חזיל טעח דהאי טחח עליוי עלייא ובליל ח"ב טחיה סמרגלים לח נקבע ח"ב ועל טס זה נקרא ח"ב מועד ועיין ט"ז טאין לומר עכינו דנקרא מועד וסנה כנר אמרו חזיל דסנח קניע וקיינח ולכך אומרים עקדס סנחח חכל יייע דישחל הוא דעקדסי לחו לכך אומרים מקדס ישראל וצמורים ולפי' כלן אמר סממעד קרא עלי זסינו לח סיסחל קנעו סממעד רק ססייה קנעו סממעד מיעוח סמרגלים וחילך סחו עליי' יפה סססניס קרא עלי מועד. והכה כזה יס לפרש מה דאמרו צמנניס דף כ"ז דר"י אמר חילו הויה ססס הוא קנענח לח צעטירי ורבנן אמרו אפי'ה אסחלחח צפורענחח עדיפח

ה' תש"ג (1943) (מס' 103/א)

שם בהגה. מיד אחר שילאו מנכסני וכר' ופי' שרולס במדינות חלו להסחיר על עלאו ליסב על סאיץ עך סערב אינו רשאי חלה כמחוי כיוסדח ועוד דלקרי מועד לענין כל סדברים רק כמה סנאמר בו נסוגי נאות דשא סוי' ליו. סי' :

שאלה לו

ה' תש"ג (1943) (מס' 103/א)

ואשר שאלת דרין ישיבת קרקע צט' נחב סכחב סמחצר נח"ח סיון סקנ"ט שיושבין על הארץ עד סערב ורמ"ח סחב דמדינות החלו סמנהג שלא ליסב על הארץ רק עד חלות ושאלח מי שרולה במדינות החלו להחמיד על עמנו וליסב על הארץ עד סערב אס סרשות בידו או לח : **תשובה** נ"ל דאסור להחמיד על עמנו חדח דמחוי כיוסרה וכהוה דאמרינן בש"ס מ' חסיבת כ' ולכן אין להסחלל יותר מכפי סמנהג ותו אמניח דאפילו לחדס חסוב וגדול צדורו דליכח טעמח דיוסרה אפי' איכח איסורח כאשר אצחח וחציח רחי' מדברי סט"ל ש"כ בסיון תקנ"ט סק"ו דמותר להספיד צט"ז על חכס סמת וליסב על הקרקע ואפי' אחר חלות כו' יעו"ט וכווניה סט"ל כמה סהוצך להורות היתר ע"י היינו משום דקיי"ל דט"ז לקרי מועד לכל דבריו ואין אומרים בו סחנן ולדוק סדין ושאר דברים רק כמה סנאמר בו בפירוט נוהג בו דהיינו איסור חכילה וסתי' ושאר הדברים סנהגים צו ומה דאמרו אחרת הח לכל דבריו יס לו דין מועד ולכן הי' ה"א לאסור להספיד על חכס סמת לכן קמ"ל סט"ז דשרי' והטעם לפי סהותר לחותו דנר שריי הוא יוס סספד קינים והגה וחי נחי כני סמרורים על בית ישראל (היינו בית סמקדש) ועל עס הי' כי נפלו צחרב ועדיין ה"א דאסור ליסב על הקרקע לחותו סספד דהי' ישיבת קרקע לח סותרה לזה והיינו אחר חלות קודם חלות צלח"ה יושבים על הקרקע רק אחר חלות ה"א דאסור קמ"ל דשרי' . והטעם כיון סהותר להספד הותר לכל דיני סספד . סוף סוף מציאר מדבריו דכלאו האי מלתח אסור ליסב על הקרקע משום דלקרי מועד ודוקא צמקוס סנהגו ישיבת קרקע כל היום הו"ל כמו איסור חכילה וסתי' כנ"ל חכל צמקוס שלא נהגו איסורח הוא ליסב על הקרקע אחר חלות ואין לומר דהואיל והותר צמקנת מקומות דהיינו צמקומית סנהג ליסב כל היום לכן ליכח איסורח אפילו צשאר מקומות כיון דמ"מ סחח לחותו דנר הח ליחח דהח אפילו צמה איסורי מחלבת אמרינן נהרס נהרס ופסטט דהיינו דנחיהה מקומן הותר איזה דבר וצשאר מקומות הוא איסור גמור ממילח ס"ג צהח דצמקומות שלא נהגו הוא איסור וליכח למימר נמי דכיון דהותר קודם חלות הו"ל הותר לחותו דנר ויהי' היתר להחמיד גם אחר חלות דהח נמי ליחח דהח מנינו לענין איסור מחלכה ושאר דברים דיס חילוק צהו צמה דוכתי צין קודם חלות צין אחר חלות מש"ה לח תלי גם כחן אחר חלות נקודם חלות דאע"ג דקודם חלות הותר מ"מ אחר חלות דין מועד עליו להח מלתח : ועיין צש"ת צבעת שחול סיון ע"ח לענין ל"ה צערב ט"ז אחר חלות . ע"ט שנייד לומר דט"ז עדיף סמועד ויסלו דין י"ט ע"ט לכן נראה לי דאסור והנראה לפעל"ד כחנתי .

בשלישה פרקים

פרק רביעי

תענית

כל העשה מלאכה בתשעה בליל אלו חזקה סימן ברכה לטוב
לומר בראש מלאכה סגולה למנוח בתשעה בליל אלו חזקה

סימן ברכה לטובם וחיוב אדם לנער ולמנוח בכבודו והגאון שאם
היה רגיל לטוב על שני כרים לא יטוב כי אם על אחד אבל שוכרות

ומניקה אינן חייבות טולי האף
שאזנים יטולת להמטר בעמקן
ואילוני סעודה המשפחה מנעוד

יום וכן גמי ביום הכשרים (גמי)
לרץ לסעד מפני דהספח יום
הכשרים מן התורה בדכתיב (ויקרא

ט) מערב ועד ערב וכתיב בעלם
היום הזה (ט) אבל מכל מקום אין
לאסור לשנות מהאכל סעודה

משפחה ועדיין היא היום גדול
כדמשמע בירושלמי דר' יוסי איקלע
לברה אבל סעודה משפחה אחת

לגבי דריש כנישהא והיה סעוד אחר
אחר ליה אכלת והשפחה אחר לו
אשנה עלי ללא לימרון הרין גברא

לא אשנת עליה אבל מכל עיגול
פחית ואכל מכל תבשיל והבשיל חד
פת ושנה מכל חבית חד ככא והבי

הכחה אם עדיין היום גדול לאחרי
שאל סעודה המשפחה מותר לשתות
אשיל ערב ויהי וכל שכן ערב

השעה בליל
אמר רבא הלכה כהנה דין ולא
הרזו לו חכמים פירוש

שאין לרץ לשתות המטה והאדונה
השעה בליל

אמר רבא הלכה כהנה דין ולא
הרזו לו חכמים פירוש

שאין לרץ לשתות המטה והאדונה

לח א מיי קה הלי
הענין כל א סג
עין ג חושש ליה יו
מקד סוף כו :
לח ב מיי סג חושש
ס ג ר חושש ס
ס ח מיי חס תלי
מא ח מיי חס תלי
אבל סגה ית סוד
יך סין סג :

בין סגור לפרים - מקום מטול שכבתי : אינו רואה סימן ברכה
מחלה מלאכה : כל סגור בפר ושופס יין כששם בליל עליו

הכבוד אומר ותי שונתם על פלפוס - בחשבה בליל כלומר
בסעודה המשפחה : טוברות ומניקות - שאין יטולה לכן על גבי

תורה אור קריקע : כיפול - שאפשר לו : פלי
כיניסו - כיון דזה מודה לו ביטול

זה מודה לו בשאינו יטול : שאר
מעוט - שבבית שאינו טובב נהן

ר' יהודה דמחייב במהני בכפיות
המטה קמחייב נמי ביטול בביל
מסות ורבען כברי משהו טפה ולא

שאר תסות וכדהניח גבי אכל :
שניתנו בו לטות אפרונות - סביז
בתמוז ירד משה מן ההר ההלה

ושיכר את הלוות וביה טחן את
העגל ודן את השפטים ועלה
למרום נשחה שם שמונים יום

ארבעים יום עמד בתפלה דכתיב
(דברים ט) ואהפגל לפני ה' ארבעים
יום וארבעים לילה וארבעים יום

עמד כנראה חסוב מיי בתמוז
עד יום הכשרים והו לה שמונים
יום שנים עשרה ששחירו מתמוז

דהא חסר ושלשים דלכ ותשעה
ועשרים דאלול הרי אחד ושבעים
ותשעה דתשרי הרי שמונים יום וליל

טו (א) השלים כנגד ליל של י"א חסות
הקמחייב את ה' ירושלם וגילו בה
כל אדהביה שישו אתה ממשו כל

המתאבלים עליה מכאן אמרו *כל המתאבל
על ירושלם וכוה רואה בשמחתה ושאינו
מתאבל על ירושלם אינו רואה בשמחתה

*תניא נמי דבי ר' כל האוכל בשר ושחה יין
במ' באב עליו הכרוכב אמר *וחדי עונותם
על עצמם : רבי יהודה מצייב בכפיות

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

המטה ולא הרזו לו חכמים : תניא אמרו לו

[בגמרא יו:]
סגים הו

[גירסא וכו']
מחשבים גבי

ר' יוסי רבני

[ריש]

[כ"ג פ:]

פ"ג

הגהות
הביה

(א) ר' יוסי רבני

ר' יוסי רבני

כ"ג

י"ז 33

צדיק

פ' (א) אמת

ב' כ' אמת

אמת

ו' א' אמת

כל הארץ. כן היא באמצע חרחה העולם למטה אור
ועומם לזרחה סלפרי ולאחרי וכמו סגור טרחוקים
זההשוקקת לנבי לבסעיק למלא סאלת זהעיק כמו
אזוח ועסה רבי עיס. כמו כן עחס גרחה סלס
פיי אצרת. זהעיק יכולין לסחדנק בסאלת זהעיק.
ולכן צבל עעחה לרכין להזכיר זהעיק. וכמו כן
צעעחה סחאין מצרכין סוטה סגיס לומר סכל סעעחה
סוח מצעעיק סהעעחה צעעסו. ובזמן סעקדע סעעחה
סיי צעליעסו. ועחס ארכין אל סעעחה פיי סאכלות
סל זהעיק כעיס סיקו סי עסות כל סעחאצלים
ואמרו חזיל סעחאצל על ירקלים אכס וחזוס צעעסו
ירקלים. ואגס דהפיי סוח על לעמיד עיע גס אז
אזוח עעיי סחאצלות אכס לסרביע עעחס עירקלים
כעיס צעיי פיי סעי סספך לחבל עחולס :

בראשית לו וישב

לִּבְנֵי הַבְּנֵה הַאֲמֵ-לָא: וַיְכִירָה וַיֹּאמֶר כְּתַנֵּת בְּנֵי חַיָּה רָעָה אֶכְלְתֶהוּ טָרֶף טָרֶף
לִד יוֹסֵף: וַיִּקְרָע יַעֲקֹב שְׂמָלְתָיו וַיִּשֶׂם שֹׁק בְּמַתְנָיו וַיִּתְאַבֵּל עַל-בְּנוֹ יַמִּים רַבִּים:
לֵה וַיִּקְמֹו כָל-בְּנָיו וְכָל-בְּנֹתָיו לְנַחֲמֹו וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי-אַרְדּ אֶל-בְּנֵי

(לה) וכל בנתיו, רבי יהודה⁵² אומר אחיות תאומות נולדו עם כל שכט ושכט ונשאום. רבי נחמיה אומר כנעניות היו, אלא מהו: וכל בנותיו, כלותיו, שאין אדם נמנע מלקרא לחתנו בנו ולכלתו כחו. וימאן להתנחם, אין אדם מקבל תנחומין על החי⁵² וסבור שמת, שעל המת נגזרה גזרה⁵³ שישחכח מן הלב ולא על החי. ארד אל בני, כמו: על בני, והרכה "אל" משמשים בלשון "על": אל שאלו ואל בית הדמים (ש"ב כא א) אל הלקח ארון האלהים ואל מות חמיה ואישה (ש"א ד כא). אבל שאלה, כפשוטו לשון

ג' א"ב א"ב

א"ב א"ב א"ב א"ב א"ב א"ב
: 0 122 122 122 122 122

תורת משה, מהפירוש ג' א"ב

וַיֹּאמֶר יְהוָה מַה זֶה עָשִׂיתָ כִּי נַחְרוֹג אַתָּה אֶחָיוּ וּכְקִינוּ אַתָּה דַּוּוּ וַנְחַלֵּה דַּוּוּי קוֹף וְנִשְׁכַּח הַעֲבִיב דָּף לִי עֵצ כֹּל הַנּוֹחַחֶלֶל עַל יְרוּשָׁלַיִם זֹכֶה וְרוּחָה צְנוּנָתָהּ, וּיְלִיפֵי הַגְּנוּי עַפְנוּיִם רִשְׁיִי צַפְסוֹק וַיִּנְוֹחַן לְהַתְנַחֵם וְנִכְאֹן דַּוּוּי וְנִקְצְלִין תַּחְנוּוּיִן עַל הַחַי [וְכֵן הוּא צְנוּרֶשׁ פִּי פִיד] הִנֵּה אַתָּה לֹא יֵהִי תַקוּה שִׁירֻשָׁלַיִם תַּצַּנֵּה לְנוּה וְנִחֲצִלִין עוֹד, וְלֹא נִחַחֵם עוֹד זֶה שָׂכִים רַצוּה, דִּירוּשָׁלַיִם וְזִיּוֹנוֹ צְנוּי לְנוּעֵלֵה רַק וְנִחַחֵנוּ נֶחֱדָד וַיֵּה תַקוּה, וְהַיֵּשׁ כֹּל הַנּוֹחַחֶלֶל עַל יְרוּשָׁלַיִם וְלְנוּה וְנִחֲצִלִין אֵלֶּה וּדְחִי שְׁנֹכַח וְנִרְחֵה צְנוּכִינָה, וְהִנֵּה אַתָּה הַשְׁצַעֲטִים הִי הוֹרְגִים אַתָּה יוֹסֵף עֵכֶז הַשְׂכִּינָה הִיּוֹדֵעַ וְזֵאת לִיעֲקֹב אַחַר קְצַלֵּת הַתַּחְנוּוּיִן שֶׁעָצְרוּ יוֹנֵי אֲצַלְחוּ וְהִי שׁוֹרֵה צְנוּנָה וְהִי הַשְׂכִּינָה שׁוֹרֵה עַלֵּיהּ, חַה שְׁאוֹרֵר מַה צְלַע כִּי נַחְרוֹג וּכְקִינוּ אַתָּה דַּוּוּ הִיּוּ צְלָשׁוֹן צְחוּוִי רִל וְכִי אֲנוּ יְכוּלִים לַבְּקוּת אַתָּה דַּוּוּ הַלֵּל הַשְׂכִּינָה תַגְלָה לוֹ דָּבָר זֶה, וְעַל זֶה אֲנוֹר לְכוּ וְנִנְוֹכְרֵנוּ וְכוּי וְעֵכֶז לֹא יִקְצַל תַּחְנוּוּיִן דֶּהֱא עַל הַחַי אֵין וְנִקְצְלִין תַּחְנוּוּיִן וַיֵּהָ צֹאצְלָתוֹ וְאֵין הַשְׂכִּינָה שׁוֹרֵה רַק וְנִחְוֹךְ שׁוּנָה-שָׁל וְנוּהָ (כְּדַחִי) צְשַׁבַת דָּף לִי עֵיֵה) יֵלֵל תּוֹדֵיעָהוּ הַשְׂכִּינָה שֶׁנְּכַרְנוּ לוֹתוֹ:

והשון שניהם הויים פ"ב אומר שלא להתחיל כלל אי"א שכבר נזררה נזירה שינו אחת משוש :
ואמנם הנאון מהר"מ אלמושינו ז"ל כ' שמו אהה משוש צלשון דבשפת האיבול הוא שעה השמחה דאילמלא דעחידה להצטום חכרון ירושלי' עולה לסוכה למעלה לא הי' אבל תחשורר צנפשוטינו והי' נשכח כמה מלב וא"כ בשפת האיבול שינו אחת והיינו כל המתחיל על ירושלי' זכר ורואה עתה צשמחה צאיבול הזה. וכיוצא בזה שמעתי צשם הגאון החסיד מחליף השקל ז"ל זכור תזכור ותשוח עלי נפשי זאת אישי אל לבי על קן תחיל. פ"י פ"י שאחה הי' זכור תזכור את ירושלי' לסוכה פ"י השוח עלי נפשי צהתשורר אצל אחת אישי אל לבי פ"ב אחיל כי צנה יכנה צצ"א דפח"ח שפתיים יושק :

בגלותה, עבודה של השתוקקות.

וזה ענין ימי בין המצרים, שהם ימי השתוקקות שבהם משתוקקים ישראל ומצפים לישועה. וימים אלו מסייעים לבנין בית המקדש. וכמו שאחז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, שלא אמרו כל הלומד אלא כל העוסק, ששם כל עסקו בזה ומשתוקק וממתין מתי יבוא לידי ואקיימנו, אז הר"ז כאילו הקריב עולה, שבזה ממשיך את ההארות והקדושה של הקרבנות. וצדיקים אמרו שכ"ב ימי בין המצרים הם כנגד כ"ב הימים הק', ימים נוראים וחג הסוכות ושמ"ע, ועד"מ כשמציירים ציור, עושים קודם רקע שחור כדי שיוכלו אח"כ לצייר עליו בכל הצבעים, עד"ו ימי בין המצרים הם כחי' הרקע השחור לימים הקדושים. ויבואר על פי הדברים, שהם זמן של השתוקקות לאלקות, יש השתוקקות כללית ויש ההשתוקקות הפרטית של כל יהודי לגאולת נפשו בהרגשת אלקותו ית', וזה בחי' הרקע השחור שעליו מאירים כל הגוונים. וזהו גם ענין תשעה באב שהבכיה בו אינה בכיה לשם בכיה, אלא בכיה של השתוקקות. וזה ממשיך את בנין בית המקדש.

וביאור אומרו תשמרו להקריב לי במועדו, י"ל דנכלל בזה גם מלשון ואביו שמר את הדבר (בראשית לז), וברש"י ממתין ומצפה מתי יבא. והתורה הק' שהיא נצחית מרמזת בזה על זמן החורבן, שכאשר בטלה עבודת הקרבנות בפועל שהיא השורש של עבודת ה', העבודה בכחי' תשמרו, שהיא ההשתוקקות שכלל ישראל משתוקקים לעבודת הקרבנות וממתין ומצפה מתי יבא, שהענין הסגולי של הקרבנות שהוא סגולה לכל עניני עבודת ה' מתקיים בזמה"ו בכך שישראל מצפים להקריב הקרבנות ועי"ז ממשיכים את אור הקרבנות. וזהו ענין תפילות המוספין של ימים טובים שאומרים בהם את קרבנות היום ומתפללים בהשתוקקות גדולה להקריבם שם, שהרי זה כאילו הקריבו את הקרבן. וכמו שאמר הרה"ק מאפטא זי"ע לאחד שבא לפניו והשיח את לבו על צרותיו, והתרשם שאין הצדיק לוקח כ"כ את דאגותיו ללבו, והרגיש בזה הצדיק ואמר לו, על מה שלא הקריבו היום את קרבן התמיד אינני רואה עליך שאתה דואג, רק את דאגתך שלך אתה דואג. דהיינו שלו יש דאגה כבדה יותר. וזהו ענין ספר שיר השירים שכתב רש"י שהוא שיר שכנסת ישראל אומרת בגלותה ובאלמנותה, שכל שיר השירים הוא השתוקקות לאלקות, וזו העבודה

מטות

לא יחל דברו

דברו, שהיה צ"ל לא יעבור על דברו, ומדוע נכתב בלשון זה שלא יעשה דבריו חולין. כן צ"ב ע"ד העבודה מה שחוזר ואומר ככל היוצא מפיו יעשה, שהוא מיותר לכאורה. ועצם ענין נדר צ"ב איך

איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. וברש"י, לא יחל דברו כמו לא יחלל דברו, לא יעשה דבריו חולין. ומקשים בזה על אומרו בלשון לא יחל